

Harbin Doğası ve Karakteri Bağlamında Hibrid Savaş

Ergüder TOPTAŞ

Harbin Doğası ve Karakteri Bağlamında Hibrid Savaş

Ergüder TOPTAŞ*

Öz

Savaşın ezelden ebede değişmeyen doğasını anlayarak karakterindeki sürekli yeniliği tahlil etmek son derece stratejik bir hamledir. Güç ve strateji geliştirmenin ilk adımudur. Bu stratejik adımı atamayan hükümet ve/veya ilgili teşkilatlar/karargâhlar, ya bir önceki harbin karakterine göre ya da bir sonraki harbin karakterini doğru okuyamamaktan kaynaklı yetersiz güç geliştirmişler, sevk etmişler ve de yenilmişlerdir. Harbin karakteri ile uyumlu güç geliştirme basit bir olay gibi görülmemelidir. Bu meselede öncelikle sorunları kavrayış ve çözüm yollarının analizi vardır ki meşakkatli ve netameli bir sürecin maharetle idaresini gerektirir. Savaşın nesil değişimi kapsamında dördüncü nesil savaşlar devam ederken, beşincisi hibrid karakter özellikleri ile hemen yanı başımızda başladı bile. En çok da sivil ve siyasetçilerin ilgilenmesi gereken bu konuya kayıtsız kalanların kayıpları maalesef çok ağır olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Harp, hibrid savaş, gayrinizami harp, hibrid savaş, strateji.

The Nature of War and Hybrid War in The Content Of its Character

Abstract

It is an extremely strategical step to understand the unchanging nature of war from the past to the future and analyzing the continuous innovation in its character. The power and strategy is the first step of development. Any government and / or relevant organizations / military quarters who cannot take this strategic step have developed insufficient power depending on the character of the previous war or have not been able to read the character of the following war and they were dispatched and in the end defeated. Developing the power in harmony with the character of the war should not be considered as something simple. In this matter, first understanding the problems and analyzing the solution methods come and these steps require a good management of a challenging and ominous process. While the fourth generation wars continue in the content of the generation changes in terms of war, the fifth generation of wars with hybrid characters also started nearby. Unfortunately the losses of the ones who are indifferent to this situation, which should be dealt mostly by the civilians and politicians, will be very severe.

Keywords: War, hybrid war, unconventional warfare, strategy.

* (E). Tümgeneral, ergudertoptas@gmail.com

Makalenin Geliş Tarihi: 09.08.2015 **Kabul Tarihi:** 01.10.2015

Taş ve Sapanın Günümüze Harp

Her dönemde ve her çağda, özellikle de askerî düşüncede devrim sayılabilecek zamanlarda toplumların, ulusların ve devletlerin güvenliklerini sağlamada kesintisiz bir arayış içinde buldukları bilinen bir husustur. Bu arayış, insan varlığının ve doğasının ayrılmaz bir parçasıdır; dün olduğu gibi bugün de, yarın da özelliklerini büyük ölçüde koruyarak devam edecektir. Güvenlik arayışının boyutu ve seviyesi ne olursa olsun, bir yüzünde güvenlik diğer yüzünde ise güvensizlik bulunduğu hususu, Davut'un Golyat'ı bir sapanla yenişinden beri hemen hemen hiç değişmedi. Mücadelede temel enstrüman "güç ve güç geliştirir." Her iki tarafın da hem kazanımlarının hem de kayıplarının olduğu bir süreçtir. Güç geliştirirken aynı zamanda güvensizlik de tahkim edilir. Golyat'ın ağır bronz zırhı, kargısı ve mızrağı ona bir yetenek üstünlüğü sağlarken; hareketlerini kısıtlamasıyla da Davut karşısında ölümcül bir güvenlik zafiyetine dönüşmüştür. Sonuçta mücadeledeki zaafını taş ve sapanla gelen teknolojik yenilikle dengeleyen Davut, kas gücünü de akıllıca kullanarak Golyat'a karşı üstün gelmesini bilmiştir (Friedman, 2015: 37-59).

Savaşın ezelden ebede değişmeyen doğasını anlayarak karakterindeki sürekli yeniliği tahlil etmek son derece stratejik bir hamledir. Harbin evrimleşen ve temelden derinleşen yönleri ayrı bir tartışmanın konusudur. Bu meselede henüz bir fikir birliği sağlanmamış olsa da, her dönemin yüksek teknolojik kazanımları dikkate alınarak, güç ve strateji geliştirme çabalarına yakinen şahit olmak mümkündür. Bu gerçekliği Hammes'in, "Dünyada kalmış tek Golyat olarak bizler dünyanın Davutlarının işe yarayan bir sapan ve taş bulmuş olmalarından kaygı duymalıyız" şeklinde dile getirmiş olması son derece yerinde ve de öğreticidir (Hammes, 2004: 5). Bu arayış ve kaygı tüm zamanlarda savaş ve mücadele yöntemlerinin değişiminde ve gelişiminde belirleyici olmuştur. Her bir kişinin sapan seçiminden sapan tutuşuna, kullanmayı düşündüğü taşın çeşidinden büyüklüğüne ve de bunları kime karşı, ne zaman, kimlerle beraber ve nasıl kullanacağı hususu, kendisine özgü olmakla beraber aynı zamanda toplumsal ve politik bir süreçtir. Savaşın her dönemde, her uygarlıkta ve de tüm zamanlarda çeşitli sıfat ve adlarla büyüklüğüne, kapsam ve niteliğine göre tasnife tabi tutulmasının da başlangıcıdır.

Bu çalışmanın odak noktasında, harbin sabit doğası ve değişen karakteri bağlamında "hibrid/melez savaş" kavramını irdelemek ve bu konuda düşünce üretmek vardır. Bu kapsamda makale dört ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, hibrid savaş kavramının harbin genel teorisindeki yeri ve anlamı incelenerek, anlayış birliği sağlanmaya çalışılacaktır. İkinci bölümde, harbin doğası ve karakterine farklı bir bakış açısı getirilerek, kavramsal bir genişleme hedeflenmektedir. Üçüncü bölümde ise, nesiller bağlamında bir tasnif yapılarak melez/hibrid savaşın yeri, kapsamı ve geleceği irdelenecektir. Son bölümde de, bu konunun mücadele denklemindeki yerine kuvvet geliştirme noktalarından bakılmaya ve değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Kavram Olarak Hibrid Savaş

Son yıllarda askerî, siyasi literatür ve medyada savaş kavramları ve bununla ilgili tasnif ve yorumlarda büyük bir dejenerasyon olduğu gözlemlenmektedir. Neye karşılık geldiğini düşünmeksizin, ilgili ilgisiz kullanılmaya ve moda tabirler haline getirilerek, referansta bulunma çılgınlığı her alana süratle yayılmaktadır. Sanki yeni bir savaş türü ortaya çıkmış gibi bir hava estirilmekte, bunun anlaşılması ve kullanıma sunulması halinde de sorunlara gümüş kurşun olma beklentisi oluşturulmaktadır: Asimetrik, dördüncü nesil, siber, post-modern, kirli, örtülü, psikolojik, bilgi, hibrid savaş vb. Kavramlar da düşünceler gibi belli şartların ürünüdür. Bir kavramın ortaya çıkışı, yaygın bir kullanım alanına sahip oluşu onun bir boşluğu dolduruyor olmasına bağlıdır. Harp ve onunla ilgili kavramları kullanma ve referans almada titizlenilmesi gereken yönler bulunmaktadır. Önemli olan, onun renkli ve albenisi yüksek sıfatlarla tedavülde tutulması değil, mücadele stratejileri içerisinde nasıl işlevsel kılındıklarıdır (Toptaş, 2009: 68).

Her çağın kendine özgü harp tarzları, sınırlayıcı koşulları ve önyargıları vardır. Sun Tzu'nun, " Sadece yedi nota bulunmasına karşın bu yedi notanın karışımından pek çok melodi yaratılır. " önermesi, " Sadece beş ana renk (mavi, sarı, kırmızı, beyaz ve siyah). olmasına karşın bu beş rengin karışımı ile sınırsız renk üretilebilir. " tespiti ve " Sadece dört tat (acı, ekşi, tatlı, tuzlu). bulunmasına karşın bu dört tadın karışımları ile sonsuz lezzet ortaya çıkar. " yaklaşımı günümüze kadar varlığını sürdüren bu gerçekliğin altını çizmekte, harp teori ve pratiğinin istikametini tayin etmektedir (Sun Tzu, 2004: 54-5). Hibrid savaşın kavram olarak ortaya çıkışı ve kullanılmasını bu anlamda değerlendirmek gerektiği hususunda güçlü bir inanç bulunmaktadır. Savaşın melezeleşmesini iki ayrı türün kırması gibi görmemek ve anlamamak gerekir. Savaşa etki eden birçok hususun uyumlu birlikteliği sonucunda, zamanın ruhuna uygun olarak ortaya çıkan yeni bir ses, farklı bir renk ve alışılmadık bir tat olarak algılanmalıdır.

Hibrid savaşın tanımı ve kullanılması konusunda henüz bir düşünce birliği sağlanamamıştır. Son on yıllık dönemde, İsrail'in Hizbullah'a, Rusya'nın Gürcistan ve Ukrayna'ya müdahalesi bu anlamda değerlendirilse de, maalesef kavramsallaştırılamamıştır. Tabii ki, şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da, üzerinde fikir birliği sağlanmış hazır bir kavram gözlemek beyhude bir bekleyiş olacaktır. Asimetrik savaş, düşük yoğunluklu çatışma, terörizm, etki odaklı harekât vb. kavramlarda olduğu gibi. Savaşın tanımlanmasına terminolojik bir yaklaşım getirerek oldukça başarılı bir şekilde inceleyen ve tasnife tabi tutan Sayın Varlık, savaşları; büyüklüklerine ve kapsam/niteliklerine göre iki gruba ayırır. Birinci grubu; mevzi/yerel, sınırlı, bölgesel ve genel savaşlar olarak tasnif eder. İkinci grubu ise, " savaşın ana gayesini niteleyen sebepler " ve " kullanılan kuvvetler, harp silah ve araçları ile savaşın süreç içerisinde göstermiş olduğu dönüşüme " göre sınıflandırır. Başta gayrinizami savaş olmak üzere hibrid savaş da, bu ikinci grubun, ikinci sınıfı içerisinde (Varlık, 2013: 120-8). Bahse konu edilen düşünceler ışığında, hibrid

Ergüder TOPTAŞ

savaşı; düzenli kuvvetler, gayrinizami ve yarı askerî kuvvetler, sivil unsurlar, terör örgütleri, suç örgütleri ve diğer unsurların bir arada bulunduğu bir çatışma şekli olarak anlamak ve değerlendirmek oldukça mümkündür (Bingöl, 2016: MSE-005).

Hibrid savaş, mücadelenin değişimi ve dönüşümü kapsamında incelenmesi gereken bir konudur. Bu savaş, millî güç unsurlarının tamamını, mücadelenin içine alan sürekli ve sınırsız bir savaştır. Hibrid savaş, konvansiyonel/nizami savaşın klasik gerilla/kontrgerilla harbi ve onun yöntemleri ile etkileşimi sonucunda, ortaya çıkan yeni bir gayrinizami savaş türüdür. Her ikisinin de özelliklerinin harmanlandığı bileşkede asimetrik savaşın, düşük yoğunluklu savaşın, psikolojik harbin, bilgi harbinin, siber savaşın, nükleer savaşın ve hatta uzay savaşının karakter özellikleri vardır. Sadece savaşla ilgili olanlar değil savaş dışı araçlar, oluşumlar ve yöntemler de vardır.

Bu bağlamda, hibrid savaş, nesillere göre tasnif eden farklı bir yaklaşımla incelenmenin yerinde olacağı düşünülmektedir. Ancak, harbin karakterindeki bu anlamlı değişimi doğru okumanın yolunun, öncelikle, onun doğasını anlamaktan geçtiğini de bilmek gerekir.

Harbin Değişmeyen Doğası

Harbin doğası ile karakteri, bu konuyla yakinen ilgilenen entelektüellerin bile sıklıkla karıştırdıkları bir konudur. Harbin karakterinden bahsedilirken doğasıyla ilgili, doğası söz konusu olduğunda ise karakter özelliklerinin dile getirilmesi galatımeşhurdur. Mücadelede karşılaşılması muhtemel bütün stratejik sorunların en önemlisi ve önceliklisi bu konuyu anlamaktır. Çünkü stratejik planlamanın temelini atıldığı yer burasıdır. Bu konuyla ilgili harp tarihindeki nizami, gayrinizami veya onun farklı mücadele yöntemleri incelendiğinde, ‘ harbin doğası ve karakterini ’ anlamanın ne kadar önemli, vazgeçilmez ve başarı/başarısızlık için odak noktası olduğu, açık bir şekilde görülmektedir.

Harplerin yöntemi, seviyesi ve biçimi ne olursa olsun ‘ doğasının sabit, karakterinin ise değişken ’ olduğudur (Gray, 2007). Bu önermenin gayrinizami harbi ve onun farklı yöntemlerini de kapsadığını ve kendilerine özgü bir doğalarının olmadığını akıllıca görmek gerekir. Ancak değişken olan karakterini anlamak da, o kadar kolay değildir. İşin kolayına kaçarak, stratejik sorunların en çetrefillisine basit çözümler bulmaya çalışanların ise, genellikle yanlış oldukları da bilinen bir husustur.

İnsanın doğasından kaynaklanan özelliklerin kümülatif değeri harbin doğasını oluşturmaktadır. İnsan doğası ile ilgili görüşler ve bunlara yönelik eleştiriler çok yönlüdür. Amaç, bunları irdelemek değildir. Vurgulanmak istenen, insanda varoluştan gelen özelliklerle sonradan kültür vasıtasıyla yüklenenlerin oluşturduğu ya-

pının, hem savaşın doğasını hem de milletlerin kendilerine özgü mücadele yöntemlerini büyük ölçüde etkilediği gerçeğidir.

Savaşın doğası ve karakteri üzerinde düşünenlerin veya alternatif görüşler oluşturmaya çalışanların, öncelikle strateji dünyasının önde gelen üç klasiğini incelemeleri mutlak bir zarurettir. Bunlar hiç şüphesiz ki, Thukydides'in 'Peloponnesos Savaşları', Sun Tzu'nun 'Savaş Sanatı', Clausewitz'in 'Savaş Üzerine' adlı yapıtlardır. Ancak, savaşın doğasını ve bünyesindeki karşılıklı etkiler ayrı bir başlık halinde başarılı bir şekilde inceleyen ve bugün de büyük ölçüde kabul gören Clausewitz'dir. Modern stratejinin babası sayılan Prusyalının, bu konudaki teorilerinin fikri tohumlarının yeşerdiği toprağın Sun Tzu ve Thukydides'den beslendiğini görmek ve anlamak gerekir. Birkaç önemli nokta vurgulanarak, konu açıklanabilir:

► “Üç karşılıklı etkide” Mücadele eden güçlerin aşırı derecede kuvvet kullandığı, nihai amacın düşmanı silahtan arındırmak olduğu ve bu iki konunun doğal neticesinde kuvvetlerin aşırı gayretine dikkat çekerek analiz eder (Clausewitz, Cilt-I, 1984: 21-4). Bu konu, harbin doğasını anlamada vazgeçilmez bir mihenk taşıdır. Seviyesi, kapsamı ve yöntemi ne olursa olsun bütün mücadele bu karşılıklı etkinin ve içindeki kışkırtıcılığın tesiri altındadır. İki kişinin kavgasından ittifaklar kapsamında yürütülen devasa boyutlu savaşa kadar bütün mücadelelerin doğasında bu özelliği görmek mümkündür. Hobbes'cul yaklaşımda, savaşın nedeni insan doğasından kaynaklanan ruh ve duygu kudretinin kimi özellikleridir ki barışa yönelen duygulara üstün gelir (Hobbes, 2011: 99-137).

► “Harbin üç temel eğilimi”nde ise, savaşın ileri düzeylerde anlaşılmasının ne kadar zor ve karmaşık olduğunun farkına vararak, bu durumu üç temel eğilime indirgeyerek açıklamaya çalışır. “Harp, her somut durumda tabiatını biraz değiştirdiği için sadece gerçek bir bukalemun değildir; aynı zamanda genel görünüşe göre de belirgin eğilimleri bulunan üç yanlı şaşırtıcı bir olaydır: Bir yanda tabiatının özünü teşkil eden şiddet, doğal ve kör bir içgüdü sayılması gereken kin ve nefret; öte yanda harbi, bağımsız bir ruhsal faaliyet hâline getiren ihtimal hesapları ve tesadüfler; son olarak da harbi tamamen akla bağlayan politik araç niteliği.” Bu üç eğilim son derece önemlidir ve her biri genel olarak toplumdaki üç görüşten biriyle uyum sağlar. “Bu üç yandan birincisi daha çok ulusu, ikincisi daha çok komutanı ve ordusunu, üçüncüsü ise daha çok hükümeti ilgilendirir. Harpte kışkırtılıp alevlendirilecek olan ihtirasların halkta zaten mevcut olması gerekir. Tesadüf olasılıklarda cesaret ve yeteneğin oynayacağı rolün büyüklüğü, küçüklüğü komutanın ve ordunun ayırıcı özelliklerine bağlıdır; fakat politik amaçlar sadece hükümeti ilgilendirir” (Clausewitz, Cilt-I, 37).

Harbin doğasını, bu anlamda doğru anlamak ve açığa çıkarmak stratejik planlamanın ve başarının temelidir. Mao Tse-Tung'un ifadesiyle, “Savaşın asıl durumlarını, doğasını ve diğer şeylerle olan ilişkisini anlamazsanız savaşın kurallarını ya da bir savaşın nasıl yönetilmesi gerektiğini ve nasıl başarıya ulaşılacağını bilemez-

Ergüder TOPTAŞ

siniz. ” (Handel, 2004: 123). Mao'nun bu tespitleri, tabii ki, savaş ve stratejinin son kelimeleri gibi düşünülemez, fakat savaşın bütün dönemleri ve formları için de inkâr edilemez bir gerçeklik taşımaktadır.

► “Korku, onur ve çıkar” üçayağı üzerinde, Thukydides'in tespit ve değerlendirilmeleri ise, mücadelenin doğasını anlamada bireysel boyuttan topluma, devletten ittifaklara kadar yeni pencereler ve ufuklar açacak entelektüel bir hazinedir (Thukydides, 2010: 38). Thukydides'in, Atinalılar ile Spartalılar arasındaki Peloponnesos Savaşları'nı neden-sonuç ilişkileri bağlamında ve insan doğasının yörüngesinde anlatımı, bugünkü çatışma ve işbirliğinin mantığını açıklamada da oldukça tutarlı ve yeterlidir (Nye, Welch, 2011: 19-31). Hobbes'un bşyapıtı kabul edilen “Leviathan” da insan doğası ve ideal devletin oluşturulması yönündeki görüşlerinin kaynağında Peloponnesos Savaşları vardır. Thukydides'in bu konuda yapmış olduğu değerlendirmeyi, Hobbes; rekabet, güvensizlik, şan ve şeref ekseninde incelese de (Hobbes, 2011: 101). öncesinden pek farkı yoktur ve de nüanslar bulunan bir tekrardan başka bir şey değildir.

Tüm bu ifadeler, farklı yorum ve kıymetlendirmelere muhtaç olmakla birlikte, bugünkü harplerin doğası ve karakterini anlamada önemli bir projeksiyon tutmaya ve ciltler dolusu esere ilham vermeye devam etmektedir. Burada üzerinde durulması ve düşünülmesi gereken ana eksen; harbin seviyesi, yöntemi ve nesli ne olursa olsun, mücadele eden güçlerin doğasından kaynaklanan, özellikle de korkudan neşet eden bir aşırı kuvvet kullanma eğilimi mevcuttur. Yine benzer saiklerle, mücadele büyük ölçüde çıkara dayalı olarak yürütülür, diğer nedenler sadece sudan bahanelerdir. Mücadele, onu yürüten insanların ruh ve duygu kuvvetinin özelliklerinden ayrı düşünülemez ve değerlendirilemez. İnsan ruhunu, bir savaşçının en temel silahı olarak gören anlayışı, bu bağlamda anlamak gerekir (Stephens ve Baker, 2009: 78). Harp ve barış ayrımı gözetmeksizin, insanların kin ve nefrete dayalı her türlü aşırılıklarında doğalarından kaynaklanan özellikler ve içinde buldukları toplumun kültürel yapısı son derece belirleyicidir. Son olarak da, mücadelede ulus-ordu-hükümet üçgeninde sağlıklı ve uyumlu bir denge kurulmadıkça başarıya ulaşamayacağı, verimliliğin sağlanamayacağı ve kuvvetlerin aşırı gayreti neticesinde kısırdöngüye mahkûm olunacağı rahatlıkla ifade edilebilir (Toptaş, 2015: 147-174).

Gayrinizami Harp ve Hibrid Savaşın Doğası Farklı mı?

Gayrinizami harbin kendine özgü bir doğası yoktur (Gray, 2007: 39). Şimdiye kadar izah edilmeğe çalışılan genel harbin doğasına tabidir ve ondan da bir farklılığı yoktur. Gayrinizami harbin yeni nesildeki farklı bir yorumu olarak görülen hibrid savaş da aynı esas ve değerlendirmelere tabidir. Gayrinizami harbi ve onun türevlerini, nizamisinden farklılaştıran karakterindeki yapıdır. Gayrinizami harbin politik ağırlığının yüksekliği, harp ve barış arasındaki çizgilerin keskin olmaması,

halkın desteğine olan vazgeçilmez ihtiyaç ve teknolojiye olan yaşamsal bağımlılık gibi hususlar tamamen karakter özellikleri bağlamında değerlendirilmelidir. Gayrinizami harbin klasik mecrasından çıkarılarak, başta hibrid savaş olmak üzere terörizm ve diğer yöntemlerin dolaylı/dolaysız kabul gördüğü farklı bir anlayışa evrilmesini de aynı bakış açısı ile okumak gerekir.

Gayrinizami Harp ve Hibrid Savaş Bağlamında Harbin Değişen Karakteri

Tarihin kaydettiği savaşların her birisi birbirinden hem muhteva hem de mahiyeti itibarıyla farklıdır. Hiçbir harp bir öncekine tıpatıp benzemez, karakterlerinde nüanslar mutlaka olmuştur, bundan sonrada olmaya devam edecektir. Bu mücadele açısından ontolojik bir tezdır. Var olan her şey hem karakterinde hem de doğasında temellenmiştir. Ama buradaki en etkileyici faaliyet nihayetinde epistemolojiktir, çünkü ontolojik tez bilimin başarılarından destek almalıdır (Taylor, 2014: 338-9, 673). Ancak bunun insan zihnindeki yeri oldukça zayıftır. Dolayısıyla bunun öngörüyü ve iradeyi etkileme gücü de sınırlı kalmaktadır. Harp tarihinde çağlar boyu süregelen bu yetersizlik ve başarısızlık, medeniyet farkı gözetmeksizin, felaketlerin temel nedenlerinden birisi, belki de en önemlisi olmaya devam etmektedir. İnsanların, özellikle de stratejik karar makamında olan liderlerin durup dururken at gözlüklerinden kurtulup da öngörü, akıl ve bilimin ışığında harekete geçmeleri elbette beklenemez. Bu bir kültür ve devletlerin teşkilatlanma sorunudur. Köklü kültür ve onun bir fonksiyonu olan kurumların temel amacı, mücadelenin ihtiyaç duyduğu bahse konu eksikliği gidermek ve yeterli ön alıcı tedbirleri zamanında almak olmalıdır. Bu stratejik adımı atamayan hükûmet ve/veya ilgili teşkilatlar/karargâhlar, ya bir önceki harbin karakterine göre ya da bir sonraki harbin karakterini doğru okuyamamaktan kaynaklı yetersiz güç geliştirmişler ve de sevk etmişlerdir.

Güçten murat edilen sadece askerî olan değil, millî güç unsurlarının tamamı ve sinerji oluşturacak olan orkestrasyonudur. Bu açık önerme zafer veya hezimet kapılarının anahtarlarıdır. Teorinin temelleri buradan yükselir. Sağlam ve güçlü temellere dayanmayan ve harbin karakterindeki sürekli değişime ayak uyduramayan teşkilatlarla siyasi hedeflere ulaşmak mümkün değildir. Harbin karakteri ile uyumlu güç geliştirme basit bir olay gibi görülmemelidir. Bu meselede öncelikle sorunları kavrayış ve çözüm yollarının analizi vardır ki meşakkatli ve netameli bir sürecin maharetle idaresini gerektirir. Yakın ve uzak tarihte, bu anlamda atılan yanlış adımların sonradan alınan önlemlerle düzeltilemediği ve büyük kayıplarla neticlendiği hususundaki örnekler ne yazık ki oldukça çoktur.

Savaş tarzlarında köklü değişikliklerin meydana geldiği tarihi dönemlerde, teknolojiye baş döndürücü gelişmeler her zaman dikkat çekici ve de etkili olmuştur. Bu değişim ve dönüşüm, başta stratejiler olmak üzere doktrinleri, örgütlenmeleri, eğitim ve öğretimi, velhasıl tüm savaş anlayışını derinden etkilemiştir.

Ergüder TOPTAŞ

Askerî alanda devrim olarak görülmesi gereken bu zamanlarda savaşın karakterinin de değiştiği konusunda geniş bir mutabakat bulunmaktadır. Her dönemde, karakterdeki farklıklar kendine özgüdür. Birinci Dünya Savaşı'nda makinalı tüfekler, demir yolları, tel engelleri, mayınlar ve toplar değişimim ana unsurları idi. İkinci Dünya Savaşı'nda ise, havacılık ve zırhlı birliklerdeki gelişmelerle birlikte, nükleer silahlar ve gerilla harbinin genişleyen evreni mücadeleyi klasik mecrasından çıkarmıştır (Black, 2009: 392-493). Bugün de, havacılık, uzay, siber uzay ve bilgi işlem unsurlarının yanı sıra İHA'lar, hassas güdümlü mühimmat, nanoteknoloji, robotik ve biyoteknoloji gibi alanlardaki gelişmelerin savaşın karakterini değiştirmekte olduğu görülmektedir. Bu süreç devam etmektedir. Karakter özelliklerinden hangisinin daha belirleyici olacağı konusu tartışmalıdır (Akad, 2011: 31).

Şimdiye kadar harbin karakteriyle ilgili olarak yapılan tespitler, gayrinizami harp ve onun farklı metotları için de geçerlidir. Bu makalenin sınırlı hacmi içerisinde gayrinizami harbin tarihsel gelişimi ve dönüşümü incelenmeyecektir. Nizami harp var olduğundan beri, gayrinizamisi de onunla beraber, karakterindeki değişim sürecini yaşamıştır. Ancak pek tabidir ki, muhteva ve mahiyet birbirinden oldukça farklıdır. Harpleri, temel niteliklerindeki farklılıklara göre tasnif ederek, nesiller bağlamında değerlendiren bakış açısıyla gayrinizami savaşa ve onun türevlerine bakmak pekâlâ mümkündür:

Birinci Nesil Savaş

Birinci nesil savaş, Birinci Dünya Savaşı öncesi savaş türünü ortaya koyar. Bu nesil savaşın ana niteliği hiza ve istikamet temelli, tek namlulu yivsiz silahın teknolojide etkin olduğu, piyade ağırlıklı ve nizami bir savaş türüdür. Düşmanın yakın gücünün doğrudan yıkılmasına odaklanmıştır (Hammes, 2007: 31). Bu neslin gayrinizamisi, nizami savaşa tabi ve de onun kontrolünde küçük bir savaştır. Büyük nizami birliklerin imha stratejisini destekleyen sınırlı bir yıpratma stratejisiyle klasik mecrasında hareket eder.

İkinci Nesil Savaş

İkinci nesil savaş, tarihsel temsil odağı itibarıyla Birinci Dünya Savaşı'dır. Ayırt edici niteliği ise ateşin ve ateş destek sistemlerinin yoğun olarak kullanılmasıdır. Ancak, yine de düşmanın savaşan güçlerinin yok edilmesi temel amaçtır. Bu neslin gayrinizamisinde ise, kitle halinde karşılık verme siyaset ve stratejisinin benimsenmesi nedeniyle gerilla ve yıkıcı savaş hareketlerinin gelişme oranı kuvvetlenmiş olmakla beraber gene de klasik mecrasında akmaya devam eder (Hart, 2002: 281-8). Mecrasından çıktığı istisnai bir yer vardır ki o da Birinci Dünya Savaşı'nda Müttefiklerin Türkiye'ye karşı yürüttükleri seferin bir parçası olarak Arapların Türklere karşı ayaklanması sırasında Lawrence'ın önderliğindeki etkili ve sonuçları Türk

milleti için felaket olarak nitelenebilen girişimlerdir (Lawrence, 2001: I,II, III). Ne yazık ki, Lawrence gerilla harbinin ilk modern nazariyecisi ve de önemli bir pratisyenidir. Bu harbin temel stratejik prensiplerine, hem teoride hem de pratikte taarruzi bir anlam ve ruh yüklemiştir. Lawrence'ın Orta Doğu ve Orta Asya'daki faaliyetleri gerilla harbinin değişen karakteri kapsamında maalesef değerlendirilememiştir. Türk düşünce ve strateji dünyası, kendi hayatına kasteden bu olaylar manzumesini magazinleştirmeye bile yeterli alakayı gösterememiştir. Oysaki hem teoride hem de pratikte alınması gereken ibretlik derslerle dolu ve Türkler için son derece maliyetli bu değişim döneminden (20'nci yüzyılın ilk çeyreği). istifade edilememiştir. Eğer ki edilmiş olsaydı, aynı yüzyılın ikinci yarısından itibaren başına musallat edilen terörize edilmiş gerilla harbini anlamakta bu kadar geç kalmaz idi.

Üçüncü Nesil Savaş

Üçüncü nesil savaş, tarihsel temsil odağı itibarıyla İkinci Dünya Savaşı'dır. Hızın ateş gücünün önüne geçtiği, düşmana yaklaşarak onu yok etmek yerine onu atlama ve mücadele güçlerini çökertme taktiklerinin öne çıktığı bir savaştır. Teknoloji İkinci Dünya Savaşı sırasında tüm çevrelerde savaşları önemli ölçüde etkiledi, fakat en önemlisi hava gücünün yıkıcı potansiyeli idi (Black, 2009: 440). Bu nesil savaşta dikkate değer bir farklılık da nükleer silahların kullanılmasıdır. Nükleer gücün devreye girdiği bir harpte tüm dengeler değişir ve denklem yeniden kurulur. Savaşın karakteri nesil farkı gözetmeksizin yeniden şekillenir (Luttwak, 2005: 111). Bu neslin gayrinizamisinde ise, Avrupa'nın hemen hemen işgal gören her memleketinde uygulanarak evrensel bir mahiyet kazanma, boyutların her alanda genişleyerek nizami harplerin sonucunu belirleme vardır (Toptaş, 2015: 208). Liddell Hart ve Lawrence'nin Churchill üzerinde yapmış olduğu derin etkinin bir sonucu olarak, II'nci Dünya Savaşı'nda gerilla harbini Churchill'in savaş politikasının bir parçası olduğu kanaatindedir (Hart, 2002: 281-8). Virgin Ney'in yorumu daha çarpıcıdır: "İkinci Dünya Savaşı esnasında Batı Cephesi'nde gerilla savaşı, nizami harple eşit derecede önemli rol oynadı. Bununla beraber gerilla savaşının nizami harple birlikte tam gücünden istifade edilmesini engelleyen bir anlayışsızlık ve takdir etmeme durumu mevcuttu, Rusların aksine Batılı kuvvetler gerilla savaşını stratejilerine dâhil etmenin değerini kavrayamadılar." (Hart, 2002: 281-2).

Dördüncü Nesil Savaş

Dördüncü nesil savaş, temel özelliği soğuk savaş döneminden beri yaklaşık yetmiş yıldır, öncelikle başvurulmuş bir mücadele yöntemi olması ve bugün de hâlâ revaç bulmasıdır. Bu nesil savaşın belirgin karakteristiği soğuk savaş sonrası klasik ve konvansiyonel mücadele anlayışının rafa kaldırılmasıdır. Bu yönüyle ne siyaset ve savaş, ne sivil ve asker, ne savaş alanı ve güvenlik alanı, ne de savaş ve barış ara-

Ergüder TOPTAŞ

sındaki sınır çizgisi net bir çizgidir. Söz konusu durumlar arasında net sınırlar değil, geçişken alanlar vardır. Artık neyin savaş neyin siyaset, kimin sivil kimin asker, nerenin savaş nerenin güvenlik alanı, hangi durumun savaş hangi durumun barış olduğu hakkında katı görüşler vazedilemez (Toptaş, 2009: 96-107). Bu neslin gayrinizamisi yoktur, çünkü kendisi gayrinizamidir ve de Mao'nun temel stratejisi üzerine inşa edilmiştir. Bu dönemde, klasik gerilla harbi büyük ölçüde mecrasını terk ederek adeta baş edilemez taşkın sellere dönüşmüştür. Şimdiye kadar nesiller bağlamında büyük/konvansiyonel harbe tabi küçük bir harp iken, soğuk savaş döneminden sonra karakterinde anlamlı bir değişim ve dönüşüme giderek büyük harbin yerini almıştır. Artık konvansiyonel harpler gayrinizami harp ve onun etkili bir enstrümanı olan gerilla harplerinin tesir ve kontrolündedir. Gerilla harpleri de, güçsüzlerin güçlüye karşı mücadelesinde başvurulmuş temel bir yöntem olmaksızın çıkararak, farklı bir alana evrilmiştir. Özellikle, Birinci Körfez Harekâtı'ndan (1991). beridir, gerilla harpleri ve onun farklı metotları güçlülerin de öncelikle müracaat ettikleri bir araç haline gelmiştir. Ana fikir, doğrudan düşmanın karar verici makamlarının düşüncelerini değiştirmeye yönelik araçları devreye sokarak, savaşma azim ve iradesinin siyaseten yok edilmesine odaklıdır (Hammes, 2007: 31). Aynı zamanda, bu neslin mücadelesinde rol üstlenen hem devletler hem de devlet dışı aktörler terörizmi gerilla harbinin bir yöntemi olarak kullanmaya başlamışlardır. Bu nesil savaşların evrilme öncesi ve sonrasında baş gösteren ve gittikçe belirginleşen mücadele yöntemi artık hibrid karakter özellikleri daha baskın olan yeni bir türdür.

Dördüncü nesil savaşlar, gerçekte, hibrid harplerin belirgin olarak ortaya çıktığı bir dönemdir. Bu manada, 2003'te ABD öncülüğünde koalisyon güçlerinin Irak'a yönelik olarak başlatmış oldukları savaş gerçekte iki karakterli bir savaştır. 20 Mart'ta başlayan harekât, 9 Nisan 2003 tarihinde Bağdat'ın düşmesi ile büyük ölçüde tamamlanmış, 1 Mayıs 2003'te ABD Başkanı George W. Bush'un resmi açıklaması ile fiilen sonuçlanan I nci devresi büyük ölçüde konvansiyonel nitelikli ve tipik üçüncü nesil bir savaştır. Bu tarihten itibaren başlayan ve bugün bile bitip bitmediği bilinmeyen bir II nci dönemi vardır ki, o da kendiliğinden doğan direniş safhasıdır ve de karakteristiği bağlamında dördüncü nesil bir savaştır (Toptaş, Soylu, 2006: 3-20). Savaşın ikinci evresinde doğan direniş, ülke geneline ve stratejik değerlere göre küçük ölçekte kalmıştır. Bu küçük ölçekli dördüncü nesil savaş bile etkileri ve sonuçları itibarıyla başta ABD olmak üzere İngiltere ve diğer koalisyon güçlerine çok pahalıya mal olmuştur. Her yönüyle ilginç olan bahse konu savaş, bu çalışmada incelenmeyecektir. Bu konuda, özellikle vurgulanmak istenen husus, II nci Irak Savaşı'nın iki nesilli ve çift karakterli bir hibrid savaş olduğudur. Bunu dördüncü nesil bir hibrid savaş olarak tanımlamanın daha doğru bir yaklaşım olacağı düşünülmektedir.

Bugün Irak Savaşı'nın evrildiği yerde, 15 Mart 2011'den beridir, Suriye'de devam etmekte olan yeni bir nesil savaşın şekillendiği görülmektedir. Bu savaş, ne

konvansiyonel ne gayrinizami ne düşük yoğunluklu ne de asimetriktir. Mücadelede devletler, devlet dışı aktörler, farklı ülkelerin özel kuvvetleri, gerillaları, terörist yapılanmaları ve de uluslararası suç organizasyonları vardır. Aktörlerin sahadaki güçleri karada, denizde, havada, uzayda ve siber uzayda dolaylı/dolaysız yöntemlerle mücadele halindedirler. Bu savaşta dolaylı da olsa dinler, direkt olarak da İslam mezhepleri ve onlarla ilintili tarikat ve cemaatler vardır. Bu mücadele, hem üçüncü hem de dördüncü nesil savaşların özelliklerini bünyesinde bulunduran, beşinci neslin hibrid savaşdır.

Beşinci Nesil Savaş

Beşinci nesil savaş, bu çağın kendine özgü mücadele yöntemlerini şekillendirmeye başladı bile. Bu çağın ilk çeyreğinde, “ hibrid savaş ” olarak tanımlayabileceğimiz, savaşın yeni bir türü kapımızdadır. Bir önceki neslin siyam ikizi olarak da tanımlanabilir. Farklılık karakterlerindeki nüanslardadır. Dördüncü neslin son savaşını II nci Irak Savaşı, beşinci neslin ilk savaşını da Suriye’deki hibrid savaş olarak değerlendirmek isabetli bir yaklaşım tarzı olacaktır. Bu hibrid savaş, dördüncü neslin karakter özelliklerini büyük ölçüde korurken, yeni nesil savaşın hususiyetlerini de rüşeyminde şekillendirerek, yeni bir savaş türü olarak arenada yerini almaya başlamıştır. Bundan önce, Hizbullah’ın 2006’da İsrail’e karşı uygulamış olduğu yöntemler, Rusya’nın 2008 Gürcistan ve 2014 Ukrayna müdahaleleri tabii ki konvansiyonel değildir, fakat başlı başına gayrinizami de değildir. Savaşların özellikle teknoloji, yöntem ve güç bağlamında evrilmesinde yeni bir anlayışın kabulüdür. Muharebe ve harekât ortamının kaybolduğu, her yerin eylem alanına dönüştüğü, hedef seçiminde hiçbir ahlaki ve hukuki ilkenin gözetilmediği bir kaos alanında, umulmadık her türlü gelişmenin vuku bulması hiç de şaşırtıcı olmayacaktır. Küreselleşmenin doğasından kaynaklanan karmaşık tehditler ve bilginin hızla ve geniş kitlelere yayılması nedeniyle krizler, hiç olmadığı kadar çabuk ve öngörülmez bir biçimde gelişecek ve kolayca kontrolden çıkabilecektir. Artan tehdit çeşitliliği, öldürücü ve yıkıcı teknolojilere daha kolay erişim ve geliştirme imkânları meskûn mahallerdeki mücadeleyi yaygınlaştırmaktadır (Lim, 2015:). Mücadelenin bu değişimi, bilinmezlikleri ve görünmezlikleri olabildiğince arttırmıştır ki son örneğini Suriye’de görmek mümkündür.

Suriye’deki savaş, geleneksel mücadeledeki rakip/hasım ve taraftarları büyük ölçüde değiştirmiş ve çeşitlendirmiştir. Harekât alanı ve ortamın da bugünkü gelişmelerin ışığında Suriye ve Irak’ı kapsamakla birlikte, bölgesel olarak genişleme tohumlarına da bünyesinde taşımaktadır. Kullanılan kuvvetler düzenli orduların birliklerinden gerillalara, özel kuvvetlerden terör örgütlerine, özel askerî şirketlerden organize suç teşekküllerine kadar çok geniş bir yelpazeye yayılmış durumdadır. Mücadele eden taraflar, bu savaşta klasik ve modern harp silah ve vasıtalarından kimyasal silahlara, el yapımı patlayıcılardan sosyal medya araçlarına, siber savaştan bilgi ve psikolojik harbin usul ve esaslarına kadar çok çeşitli vasıtaları kullanmak-

Ergüder TOPTAŞ

tadırlar. Suriye'deki çok boyutlu, çok aktörlü ve farklı yöntemleri bir arada kullanan kirli, kuralsız, cephesiz ve de hukuksuz savaş; mücadele ortamını da tam manasıyla anarşistleştirmiştir.

Bu nesil savaşlarda, gelecekte bilgi teknolojisi temelli nanoteknoloji ve biyoteknoloji yoğun sistemlerin daha yaygın kullanılmasıyla, harbin karakterindeki değişim ve dönüşüm ilginç bir hal alabilecektir. Uzay ve siber uzaya hâkimiyet mücadelenin odak noktası haline gelmiştir (Hammes, 2007: 289-91). Bu hâkimiyet mücadelesi bundan sonra daha da kızışacaktır. Diğer dört nesil savaşta olduğu gibi bu nesilde de teknolojinin merkezi ve hayati önemi devam edecektir. Üstelik teknolojinin güç etkinliği üzerindeki belirleyici etkinliği daha da artacaktır. Ancak, bu rolün arzu edildiği gibi veya planlandığı gibi oynanması, insan sermayesinin de aynı önemde desteklenmesi ve geliştirilmesi ile mümkün olabilecektir. Hangi neslin hangi savaşı olursa olsun, savaşta hesaplanamayan başlıca unsur insan iradesidir (Hart, 2002: 251). Tarih buna ilişkin sayısız örnekler sunar, bunlar incelendiğinde, insan azminin ve maharetinin teknolojik açıdan daha üstün bir düşmana göre daha üstün geldiği görülür (Lim, 2015:). Ancak, teknolojinin oyun değiştiren gücü de görmezden gelinemez. Maharet, bu iki güç arasındaki dengenin kurulmasında ve bir sonraki harbin karakterine uygun güç bileşeninin bir strateji doğrultusunda hazır edilmesindedir.

Hibrid Savaşın Melez Kuvvetleri

Her dönemin mücadelesi, bilinen kimi teorilerin işe yaramazlığına ve yetersizliğine şahit olurken yeni teorilere olan ihtiyacı da beraberinde getirmiştir. Harbin doğasını ve karakterini doğru anlamak, bu açıdan vazgeçilmezdir. Harbin karakteri anlaşılmadan, doğru ve ihtiyaçlara karşılık gelecek teori üretilemez ve güç geliştirilemez. Teoride yeniliğe gidilmeden, mücadele metotları farklılaştırılmaz. “Askerler daima bir önceki savaş için hazırlanırlar” deyiminin yaygın kabul görmesinin temelleri bu paradoksal ilişkidir (Akad, 2011: 11). Yenilik bağlamındaki bu ilişki, kolay aşılamaz ve çözüm getirilemez, nedeni kurum ve kuruluşların gelenek ve kültürlerindeki tutuculuktur. Hiçbir ordu gelenekleri ve geçmişinden kopmak istemez (Earle, 2007: 305). Orduların büyük çoğunluğunun bünyesindeki yenilgi virüsünün varlık kaynağı bu anlayıştır. Bu bir kısır döngüdür, çıkış stratejileri ancak değişimi ve dönüşümü anlamakla başarıya ulaşabilir.

Her harbin sonucunda alınan dersler ışığında, dolaylı ve/veya dolaysız yöntemlerle orduların kültürleri değişik ölçülerde değişime uğramıştır. Her iki Dünya Harbi, Vietnam ve soğuk savaş sonrasında ordularda görülen gönüllü ve/veya zoraki yeniden yapılanmalar, olağan faaliyetler olarak değerlendirilebilir. Burada altı özellikle çizilerek vurgulanmak istenilen husus, Birinci Irak Harbi (1991). sonucunda ordularda görülen teknolojiye dayalı küçülme eksenli dönüşüm ve değişim anlayışı İkinci Irak Harbi (2003). sonucunda gayrinizami harp yeteneklerinin ge-

liştirilmesine kaymış olmasıdır. 2011'den beri Suriye'de devam eden ve hibrid savaşların yeni bir formu olarak ortaya çıkan mücadele, yeni güç bileşenlerini düşünmenin zamanının geldiğini işaret etmektedir. Nasıl ki, üçüncü nesil savaşların ihtiyaç duyduğu teori, doktrin ve sistemlerle dördüncü ve beşinci nesil harplerde başarı aramak hayal ise, yeni neslin hibrid savaşının talep ettiği kuvvetlerin de nizami ve gayrinizami unsurlarca melezleşmesi sağlanarak güçlendirilmeleri bir o kadar gerçekçidir.

Hibrid savaşın karakterinden kaynaklanan özellikler, mücadelenin hem nizami/konvansiyonel hem gayrinizami hem de yarı askerî ve sivil unsurların uygun kombinasyonu ile oluşacak yeni kuvvetlerle ve teşkillere yürütülmesini bir zorunluluk haline getirmiştir. İki veya daha fazla güç unsurları arasında ki bileşim açısından, matematiksel bir formül yoktur. Her ülke veya bir ideal çerçevesinde örgütlenmiş müttefikler; savaşın karakteri, politika, teori, strateji, konsept ve doktrinleri ışığında kendi güç bileşenlerini bu doğrultuda oluşturmaları beklenmelidir. Güç geliştirme açısından bu adım stratejik bir zorunluluktur. Kuvvetlerin dengelenmesinde: a). Tehdit değerlendirmesi, b). Millî güç unsurlarının etkinliği ile zayıf yönleri, c). Dış desteğin varlık, süreklilik ve güvenilirliği, d). Küresel ve bölgesel güçlerle, komşu ülkeler arasındaki güç mücadelesi belirleyecektir.

Kuvvetlerin dengelenmesi ve geliştirilmesi hem politikanın hem de stratejinin ana konusudur. Hibrid savaş yürütmek için başta konvansiyonel güçler olmak üzere gayrinizami savaş unsurlarının dengelenmesi, adaptasyonunun sağlanması ve kapasitelerinin geliştirilmesi ertelenemez bir ihtiyaçtır. Özellikle özel kuvvetlerin kapasitesini her yönüyle güçlendirmek, hassas güdümlü/akıllı mühimmatlarda ve bunların taşıma platformlarında teknolojik değişim hızını sürdürerek çağı yakalamak esastır. Bilhassa, hibrid savaşta gittikçe öne çıkan ve güçlenen terörist aşırılığı yenmede, bu iki güç bileşenin kullanılması temeldir. İçinde bulunulan ve gelecekte de en azından birkaç kuşağı daha kapsaması kuvvetle muhtemel, zorlu bir mücadelenin henüz başlangıcı olduğu bilinerek güç geliştirmek kaçınılmaz bir zorunluluktur. Bu mücadelede mutlaka işe yarayacak olan günümüzün taş ve sapanı; hassas güdümlü-akıllı mühimmat ve özel kuvvetlerdir. Bu yeteneğin geliştirilmesi, korunması ve kullanılması durumunda mutlak surette kontrol edilmesi gereken iki saha vardır: Uzak ve siber uzay. Her iki alanda üstünlük sağlamadan kara, deniz ve havada güç geliştirmenin ve bulundurmanın fazlaca bir ehemmiyeti bulunmayacaktır.

Sonuç Yerine

Mücadele teorisinin istinat noktası harbin doğası ve karakteridir. Onunla çelişkiye düşmeyecek ve onun ruhuna uygun kurallar koyma meselesi öncelikle politikanın sorumluluğundadır. Sonraki adımda, başta askerî güç olmak üzere millî güç unsurlarının topyekûn seferberliği ve akıllıca kullanılması esastır. Bu stratejik

Ergüder TOPTAŞ

hamleyi yapmadan kazanmış olsanız bile, yenilgi virüsünün bünyede var olduğunu, çoğalmalarını sağlayacak ve canlı hücreleri enfekte edebilecek uygun ortamın kendiniz tarafından hazır edildiğini unutmamak gerekir. Millî bünyeyi enfeksiyonlara karşı korumanın en etkili yolu, üzerinde ulusal fikir birliği oluşmuş bir stratejinin yürüngesinde, yeni nesil harplere önceden hazırlık yapmaktır.

Mücadelede geleceği tahmin etmek, her zaman problemlili ve zahmetli olmuştur. Bu temel gerçek, her kurum ve kuruluş için paydadaki ortak değerdir. Belirsizlik paydasından pay çıkarmak stratejik sanat ve liderliğin odaklandığı bir konudur. Gerek bugünün gerekse yarının beka, refah, çıkar ve değerlere dayalı varoluşu sürdürecektir ve koruyacak olan yegâne vasıta güçtür. O olmadan hiçbir değer ve faaliyetin bir anlam ifade etmediğini, her seviyedeki çatışma ve barışmaların mantığında görmek ve anlamak mümkündür. Millî savunma, bugünün ve geleceğin mücadelelerinde sadece askerî gücün korunma, kollanma ve geliştirilmesinin çok daha ötesindedir. Millî güç unsurlarının tamamının mutasavver hibrid savaşların taleplerini karşılayacak şekilde senkronizasyon ve entegrasyonunun sağlanması mücadelenin anatomisinden kaynaklanan bir gerekliliktir. Bu gereklilik göz ardı edilerek, teşkil ve teçhiz edilen kuvvetleri, (*procruster*)¹ yatağında kâh keserek kâh uzatarak kâh da dönüştürerek gelecek savaşları kazanamazsınız.

Not

- 1 Procruster: Mitolojide korkunç bir dev, misafirperverlik göstererek geceyi evinde geçirmek üzere davet ettiği misafirleri biri kısa, öteki uzun olmak üzere iki demir yataktan birine yatırarak eziyet eder. Boyu kısa olan uzun yatağa, uzun olan ise kısa yatağa yatırılarak Procruster tarafından ayakları çekilip uzatılarak veya uzun olanlar kesilerek ve eziyet edilerek öldürülmektedir.(Elektronik Erişim için bk. <http://www.mitolojivesembolizm.com/prk.htm>) Erişim: 02.8.2015.

Makalede bir başka standart için oluşturulmuş bir hususun, bir başka standart için zorlanması manasında kullanılmıştır (ET).

Kaynakça

- Akad, M. Tanju (2011). Modern Savaşın Temel Kavramları. İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Bingöl, Oktay (2015). Hibrid Savaş, Rusya ve Türkiye. Merkez Strateji Enstitüsü, Bilgi Notu-005.
- Black, Jeremy (2009). Savaş ve Dünya. (Çev. Y. Özkan), Ankara: Dost Kitabevi.
- Friedman, George ve Friedman, Meredith (2015). Savaşın Geleceği. (Çev. E. Günsel), İstanbul: Pegasus Yayınları.
- Gray, Colin S. (2007). Irregular Warfare, One Nature, Many Characters. <http://www.au.af.mil/au/ssq/2007/Winter/gray.pdf>. (Erişim: 11.6.2010).

- Hammes, Thomas X. (2004). *The Sling and The Stone, On War in The 21 st Century*. USA: Zenith Press.
- Handel, Michel I. (2004). *Savaşın Ustaları, Klasik Stratejiler*. (Çev. B. Kara), Ankara: Doruk Yayınları.
- Hart, B. H. Liddell (2002). *Strateji Dolaylı Tutum*. (Çev. C. Enginsoy), Ankara: Asam Yayınları.
- Hobbes, Thomas (2011). *Leviathan*. (Çev. S. Lim), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Lawrence, T. Edward (2001). *Bilgeliğin Yedi Sütunu*. (Çev. B. Çölgeçen), İstanbul: Chiviyazıları I, II ve III nüçü cilt.
- Lim, Richard (2015). *Innovation and Invention: Equipping the Army for Current and Future Conflict*. AUSA: The Institute of Land Warfare, National Security Watch. NSW 15-3.
- Luttwak, Edward N. (2005). *Barış İstiyorsan Savaşa Hazır Ol*. (Çev. M. Atik), İstanbul: Truva Yayınları.
- Nye, Joseph S. ve Welch, David A. (2011) *Küresel Çatışmayı ve İşbirliğini Anlamak*. (Çev. R. Akman), İstanbul: İş Bankası Yayınları.
- Stephens, Alan ve Baker, Nicola (2009). *Savaşı Anlamak*. (Çev. S. Yazır), Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Taylor, Charles (2014). *Seküler Çağ*. (Çev. D. Körpe), İstanbul: İş Bankası Yayınları.
- Thukydides (2010). *Peloponnessos Savaşları*. (Çev. F. Akderin), İstanbul: Belge Yayınları.
- Toptaş, Ergüder (2009). *21. Yüzyılda Savaş*. Ankara: Kripto Yayınları.
- Toptaş, Ergüder (2015). *Gerilla Kontrgerilla, Temel Strateji ve Teknikler*. Ankara: Kripto Yayınları.
- Toptaş, Ergüder ve Soylu, Yekta (2006). *II nci Körfez Harekâtı ve Koalisyon Güçlerinin Zayıf Durumu Üzerine Bir Değerlendirme*. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 5, 1, 1-21.
- Varlık, Ali Bilgin (2013). *Savaşı Tanımlamak: Terminolojik Bir Yaklaşım*. *Avrasya Terim Dergisi*, 1 (2): 114-129.

Summary

The Nature of War And Hybrid War In The Content of its Character

Ergüder TOPTAŞ*

It is well known fact that the nations and states are in an uninterrupted search for ensuring security during every age and era, especially during the periods which can be considered as evolution in the military thought. In this content, it is an extremely strategical step to understand the unchanging nature of war from the past to the future and analyzing the continuous innovation in its character. The nature and the character of war is an issue encountered frequently by even the intellectuals who are closely interested in. It is mumpsimus to express the terms about the nature of war while mentioning about the character of war and also the characters of war while the nature of war is in question. Whatever the method, level and form of the war, it is important to understand that “its nature is stable and its character is variable”.

The cumulative value of the features arising from the nature of human beings constitute the nature of war. Whatever the level, method and generation of the war is, there is a tendency to use excessive force arising from the nature of the fighting powers, and especially coming into existence from fear. Despite this fact, in similar situations the fight progresses mostly basing on interests, other reasons are generally thin excuses. The battle cannot be thought and evaluated independent on the features of mood and emotion forces of the people carrying it out. Without discriminating the war and peace, the features of human beings arising from any kind of excesses depending on hatred and grudge and the cultural structure of the society they live in are the ultimate determinants. It can be clearly expressed that peace cannot be achieved, productivity cannot be ensured and the forces will be subject to a vicious cycle as a result of their excessive efforts unless a healthy and harmonized balance is established in the nation - army - government triangle in fighting.

The unconventional warfare does not have a specific nature. Hybrid war, which is considered as a different expression of the unconventional warfare in the new generation, is also subject to the same principles and evaluations. What makes the unconventional warfare and its derivations different from the conventional warfare is the structure in its character. High levels of politics in the unconventional warfare, obscure lines between war and peace, indispensable need for public support and vital dependence on technology should be totally assessed as the characteristics of the unconventional warfare. It is also necessary to see the exclusion of unconventional warfare from its classical meaning and transforming it into a different

* (Ret.) Major General, ergudertoptas@gmail.com

concept where - hybrid war coming in the first place - terrorism and other methods are directly / indirectly accepted from the same perspective.

In our days, in the area where Iraq War broke out, since March 15th 2011, it has been seen that a new generation of warfare has started to be shaped which is still going on in Syria. That war is neither conventional, nor unconventional or with low density or asymmetrical. In the fight, there are states, actors out of the states, special forces of different countries, guerilla, terrorist organizations and international crime organizations. The forces of the actors on site are fighting on the land, in the sea, in the air, space and cyber space through direct / indirect methods. In this war, there are religions even indirectly, and Islam sectarians and their associated cults and communities which are directly involved. This is the hybrid war of the fifth generation that includes the features of both the third and fourth generation wars in fighting.

It is necessary to balance the unconventional warfare factors, first coming the conventional forces, ensuring adaptation and developing the capacity in order to carry out a hybrid war. It is especially a must to strengthen the capacity of the special forces in every aspect and keep up with the speed of the changing technology in the precision guided / smart munition and the transportation platforms of these. It is fundamental to use the combination of these two forces in overcoming the prominent and stronger terrorist actions. There are two areas absolutely to be kept under control in case this ability is developed, maintained and used: Space and cyber space. Without ensuring superiority in both of these fields, it will not be so important to develop and maintain one's force for the land, sea and air.